

Thisted Amt 1864.

Af J. C. Jacobsen, Øsløs.

Det er i År - 1914 - 50 År siden vort Fædreland sidste Gang var indviklet i en Krig, og der har i den Anledning været afholdt adskillige Mindefester både i Hovedstaden og i Provinserne. Det er ikke for at mindes store Sejrvindinger, vi fester, thi Krigen 1864 bragte kun Nederlag, Skuffelser og stort Landetab, men det er for at hædre og takke de endnu levende Veteraner og for at mindes alle de, der led og stred for Fædrelandet under sørgelige, ja næsten fortvivlede Forhold. Vore Soldater stod dengang overfor en langt overlegen Modstand, så de kunde umuligt sejre, men de gjorde deres Pligt til det yderste, og derfor er det, at Fædrelandet i År bringer dem sin varmeste Tak og en velfortjent Hædersgave.

I Anledning af jubilæumsåret har der været skreven en Mængde Artikler og Skildringer i Bøger og Blade, dels om selve Krigsbegivenhederne, og dels om Småtræk og Oplevelser fra Egne, der blev berørt af Krigen. - I det følgende skal gives en kort Skildring af Forholdene og Tilstandene i Thisted Amt under vor sidste Krig. Nogen Kamp udfægtedes, som bekendt, ikke her i Amtet; men da såvel de danske som de fjendtlige Tropper under det Nørrejydske Armekorps Tilbagegang gennem Halvøen i længere Tid lå i Kvarter i denne Del af Landet, lever der endnu i Folkemunde en Mængde Erindringer fra hine Dage, og det er disse Erindringer, der her søges bevaret for kommende Slægter.

I Efteråret 1863 blev den danske Hær sat på Krigsfod; Krigen stod jo for Døren; de politiske Begivenheder måtte fremkalde den. Vi danske ønskede naturligvis ikke Krig, men Folket var dog langt fra modløst; de lyse Krigsminder fra 1848-50 var jo også i friskt Minde endnu. Med frejdigt Mod og med en oprigtig Vilje til at gøre deres Pligt rejste de indkaldte Soldater til de forskellige Afdelinger. En smuk Sang fra den Tid vidner om, med hvilke Følelser den danske Soldat drog i Felten; et Vers lyder således:

”I Hjemmet der græder min dejlige Brud,
fordi jeg i Krigen skal drage:
hun ganger til Kirken og beder til Gud,
at jeg måtte komme tilbage.
Ja, Skindet at redde det søgte jeg helst,
men Danmark, min Pige, det må jeg ha’ frelst.
Ved Arnen kan ingen Roser gro,
når Tysken aldrig vil unde os Ro”.

Umiddelbart før Krigen indkaldtes en Del ældre Forstærkningsmænd - alene fra Øsløs Sogn indkaldtes 6. - Det var Folk mellem 30 og 35 År, der nu skulde trække ”i Trøjen” eller rettere ”Islænderen”, thi man manglede Uniformer, og de

gamle indkaldte måtte derfor nøjes med en islandsk Nattrøje, der skjultes af en stor blå Rytterkappe; mange af disse værnepligtige havde Hustru og Børn at tage Afsked med, så det er ikke at undres over, om det var svært for dem at gøre deres Pligt.

Den 1. Febr. udbrød Krigen, og en Uge efter spredtes Rygtet om Dannevirkes Rømning også i denne Egn. Det sørgelige Budskab vakte overalt den dybeste Sorg og Skuffelse, det kom nemlig så aldeles uventet, som ”et Lyn og Tordenskrald på en klar Frostdag”, skriver en dalevende. Nu havde man frydet sig af Hjertet over den smukke Mysundeaffære, der lovede så godt for Fremtiden, og så kom dette; man forstod det slet ikke; mange grød i Fortvivlelse, og adskillige ymte om Forræderi og lagde end ikke Skjul på de bitre Følelser, de nærrede overfor Kongehuset. Soldaterbreve fra den Tid ånder ligeledes af Bitterhed mod de ledende, som man tillagde hele Skylden.

Efter Dannevirkes Rømning trak største Delen af den danske Hær sig tilbage til Dybbøl og Als, kun 4. Division, der kommanderedes af Generalhøjtnant Hegermann Lindenchrone, gik over Kongeåen; denne Styrke bestod hovedsagenlig af Rytteri og kunde derfor ikke yde synderlig Modstand mod en større fjendtlig Styrke af alle Våben. Fjenden trængte dog ikke straks på, og da det østrigske Armekorps i de første Dage af Marts gik over Grænsen, var General Hegermanns Division bleven forøget med 7. Fodbrigade (1. og 11. Rgmtr.), der under Oberst Max. Müllers Kommando så djært havde standset Fjenden ved Sankelmark den 6. Februar. Den 8. Marts leveredes Træfningen ved Vejle, der endte med de Danskes Tilbagegang, og derefter påfulgte 4. Divisions hurtige Tilbagetog gennem Nørrejylland; allerede den 13. Marts stod Hovedmassen af Styrken efter nogle anstrengende Marschdage i og omkring Skive færdig til at gå over Sallingsund til Mors. Fjenden fulgte kun meget langsomt efter, og den flugtlignende Tilbagegang måtte derfor tage sig underligt ud i Befolkningens Øjne - således bar General Rye sig sandelig ikke ad 1849, da han trak sig tilbage for Overmagten. General Hegermann forsvarede sin Handlemåde med følgende Betragtninger: Hans Styrke var Fjendens langt underlegen, den var desuden i høj Grad overanstrengt og trængte til længere Tids Hvile og Ro for at blive fuldtud ordnet og kampberedt. Denne Hvile, mente Generalen, kunde først nydes uforstyrret, når Vandet var lagt imellem ham og Fjenden. Desuden var han bange for, at en energisk Opræden fra Fjenden kunde få til Følge, at hans lille Korps vilde blive trængt ind imod Limfjorden og tilintetgjort, hvis han ikke havde tilstrækkelig Tid til at bringe det i Sikkerhed.

Som nævnt, ankom de danske Tropper til Skive den 13. Marts, og umiddelbart efter begyndte Overgangen til Mors med alle de Transportmidler, der var ved Hånden. På Grund af en stærk Storm måtte man dog snart helt

holde inde, og først den 16., da Stormen havde lagt sig en Del, kunde man for Alvor tage fat. Overgangen lededes af Ingeniørmajor Jørgensen; herom fortæller Proprietær S. Overgård, Knudsgård, Sennels, der dengang tjente som Færgekarr på Gården Fæggekliit ved Fæggesund, følgende: "Så snart Hegermann Lindencrones Tropper nærmede sig Skive fik vi Bud om at møde med Fæggesundfærgen ved Sallingsund. Vi tog straks af Sted; men det blev en meget streng Tur, Løgstør Bredning var i vældigt Oprør, og vi måtte kæmpe med Søen i to Døgn, før vi nåede Bestemmelsesstedet. Her mødte os et storslået Syn: hele Sundet var som oversået med Fartøjer af alle Slags fra store Dampere til små Færger og Både. Vi kom straks i Virksomhed og fik 6 Heste om Bord; men vor lille flade Færge egnede sig ikke til en sådan Fragt i så høj Sø, og vi måtte ombytte vor levende Fragt med en død, vi fik så en Del Flæsk, Beskøjt o. l. at føre over. Jeg fik imidlertid snart min Plads som Styrmand for en af Pontonbådene, der kunde rumme 16 Dragoner med Heste; det var vistnok Kammerråd Andersen, der vidste, at jeg var lidt søkyndig, der fik mig ansat her. Nu gik det frem og tilbage, jeg husker ikke, hvor længe, men jeg mindes, at det var meget anstrengende, og det krævede i høj Grad Årvågenhed og Beslutsomhed at manøvrere mellem de mangfoldige Sejlere. Soldaterne så vel noget anstrengte ud, men de var ved godt Mod. Så snart en Afdeling var ordnet efter Overfarten gik Marschen til Musikkens Toner til Kvartererne på Mors; nu og da stemte Mandskadet også op med en lystig Opsang. Det forekom mig, at Humøret steg, da man følte Morsland under Fødderne. Da vi kom tilbage til Fæggesund, var Gården allerede belagt med Mandskab af 11. Infanteriregiment og 5. Dragonregiment, der holdt Vagt ved Kysten".

Den 17. Marts var 4. Division med Undtagelse af et Par Strejfkorps og nogle mindre Sikringsdele i Sikkerhed på Mors. Styrken bestod af følgende Afdelinger: 7. Infanteribrigade (Oberst Max Müller) Hovedkvarter i Dueholm, 1. Rytterbrigade (Generalmajor Honnens) Hovedkvarter i Vilsgård, 2. Rytterbrigade (Oberst H. L. Scharffenberg) Hovedkvarter i Ullerup, 7. Batteri (Kaptejn Johansen) Kvarter på Højris, 5. Batteri (Kaptejn Lønborg) Kvarter i Tødsø, 3. Ingeniørkompagni (Kaptejn E. M. Dalgas) Kvarter i Nykøbing. Divisionsstaben lå i Nykøbing.

Den 10. Marts var Kronprins Frederik bleven ansat ved Korpset og gjorde Tjeneste i General Hegermanns Stab.

Den 19. Marts gik 3. Dragonregiments. 5. Eskadron, der hidtil havde hørt til et vestre Strejfkorps, over Oddeund og i Kvarter på Thyholm, hertil kom samme Aften fra Mors 1 Underofficer og 20 Mand af 11. Rgmt., hele Kommandoet blev underlagt Eskadronchefen Ritmester Moe (Sejrherreren fra Vorbasse), og dets Opgave var at forhindre en fjendtlig Overgang. Den 20. blev ligeledes en mindre Styrke sendt til Aggersund, den bestod af 11. Rgmts.

1. Kompagni og 2 Kanoner af 5. Batteri, det hele under Premierløjtnant Wilhelmi. Den 18. var fra Mors afsendt 100 Mand af 11. Rgmt. under Løjtnant Uldall til Fanø for at hjælpe Kaptajn løjtnant Hammer at forsvare Vesterhavsoerne. Denne Styrke måtte, tvungen af Forholdene, opholde sig på Thyholm til den 28. Marts. I Kvartererne på Mors havde vore Folk det godt, og de kom snart til Kræfter igen. De gifte Soldater fra Hannæs, der næsten alle gjorde Tjeneste ved 11. Rgmt., oplevede den store Glæde, at deres Hustruer besøgte dem i deres Kvarter, noget, der sjælden sker i Felten. En enkelt Mand, Niels Jensen Bro, der var Soldat ved 11. Rgmts. 1. Kompagni, fik endog Lejlighed til at gæste sit Hjem i Øsløs. Bro lever endnu, han er 84 År, men livlig og åndsfrisk; vi lader den gamle Mand selv fortælle: "I Aggersund, hvortil vort Kompagni var overført fra Mors, traf jeg to af mine Venner, Kroejer Laursen, Fjerritslev, og Gårdejer Klemmensen, Vester mølle i Gjøtrup. De gav Spise og Drikke i Aggersund Gæstgivergård, og under Måltidet siger Laursen: "Hør, Niels Bro, vil du ikke med en Tur til Fjerritslev?" jeg sagde naturligvis, at det vilde jeg hellere end gerne, men kunde jeg få Tilladelse? Vi gik da alle tre hen til Premierløjtnant Vilhelmi, jeg gik ind, de to andre stod ude på Gangen. Premierløjtnanten var ikke glad for at give Orlov, men da de to Mænd kom til og bad for mig, sagde han: "Ja ja, gå så, men du må sgu være tilbage til i Morgen Kl. 8!" jeg takkede, og snart gik det ad Fjerritslev til. Her i Kroen gav Laursen Aftensmad, men pludselig siger han: "Vilde du ikke grumme gerne et lille Smut til Øsløs?" "Jo, men det kan jo umuligt lade sig gøre, jeg har fire Mil hjem". "Anders", råbte Laursen ud i Gården, "vil du spænde de brune for og holde for Døren om et Øjeblik, vi skal til Øsløs!" Kort efter sad vi på Vognen, Laursen vilde med til Vester-Torup, og nu gik det, alt hvad Remmer og Tøj kunde holde, ad Øsløs til. Kl. 12 Midnat var jeg hjemme. Det kan nok være, min Hustru gjorde store Øjne, da hun så mig; længe kunde jeg jo ikke blive hjemme, men vi tilbragte da nogle glade Timer sammen. Jeg var også en lille Tur omkring hos Naboerne, der hjalp min Hustru med at passe vor Ejendom, så det blev langt op ad den næste Dag, før jeg kom af Sted igen, og jeg, der skulde være i Aggersund Kl. 8 Morgen! "Dette her ser galt ud, Niels Bro!" råbte Laursen, da vi traf ham i Torup, "men nu skal Karlen køre dig lige til Aggersund med det samme", og det gjorde han. Lige på Slaget 8 meldte jeg mig tilbage. "Er det Kl. 8 Morgen", spurgte Wilhelmi lidt spydigt. "Hr. Premierløjtnanten må undskylde, jeg forstod det således, at jeg skulde møde Kl. 8 Aften", svarede jeg frimodig. "Nå, så det troede du", gentog den godmodige Officer, og smålo i Skægget, "ja, nu kan du træde af, men det vil vist være en Stund, før du får Orlov igen". Jeg fik ikke Brug for Orlov tiere, thi vistnok Dagen efter afgik Kompagniet til Als".

Allerede den 20. Marts havde General Hegermann fået Ordre til at sende hele sit Infanteri til Fredericia, hvor der var mere Brug for det end på Mors; denne Ordre blev dog snart ændret, og i Slutningen af Måneden afgik 11. Rgmt. ikke til Fredericia, men til Als for at hjælpe med at forsvare Dybbølstillingen. 1. Rgmt. måtte

nu ene overtage Sikringstjenesten af Limfjordens Kyster ; dets 8. Kompagni (Premierløjtnant Andersen) overtog Bevogtningen af Aggersund. Dampskibene Marchall, Diana og Ålborg stod til 4. Divisions Rådighed.

Efter et Hvil på godt 14 Dage gik 4. Division efter Overkommandoens Ønske igen over Limfjorden for at gribe ind i Krigsbegivenhedernes Gang. Den 7. April var Tropperne atter søndenfjords, og Freden hvilede over Thisted Amt.

Så kom Budskabet om Dybbøls Fald. Dette Budskab vakte lige så stor Sorg og Fortvivelse, som Dannevirkes Rømning; ganske vist kom det ikke så uventet, man måtte være forberedt på en sådan Katastrofe, men Dybbøl var nu bleven Nationens Smertensbarn; der havde vore Folk stået fast trods Fjendens Granatregn i Uger, og her havde den danske Soldat på en smuk Måde vist sine medfødte Soldateregenskaber i Tålmodighed, Sejghed og Udholdenhed og en aldrig svigtende Pligtfølelse. At han var dårlig udrustet og mangelfuld uddannet kunde han ikke gøre for. S. Overgård fortæller følgende Træk: "Vi stod en Dag ved Fæggesund i Færd med at gøre Færgen klar, vi skulde sejle en Mand ved Navn Tovsig over Sundet til Hannæs. Jeg kendte Manden; han var nu fattig, men havde engang kendt bedre Dage. I det samme kom en fremmed Person ilende ned mod Færgelejet; vi så, han vilde med over, og ventede. "Har I hørt, at Dybbøl er falden?" var det første, den fremmede sagde, da han kom så nær, at vi kunde høre ham. "Ved du det bestemt?" spurgte Tovsig og trådte hen til den fremmede. "Jeg hørte det i Nykøbing, hvor der hersker stor Fortvivelse", svarede Manden. Tovsig blev ligbleg, gik frem og tilbage med det mest lidende Udtryk i Ansigtet og vred sine Hænder, så det knagede i Leddene; pludselig standsede han, skjulte Ansigtet i Hænderne og hulkede højt som et Barn. jeg glemmer aldrig dette Syn, jeg forstod, at dette var Udtryk for den dybeste og mest usminkede Fædrelandskærlighed, - intet eje af Fædrelandet, og dog lide således med det.

Efter Dybbøls Fald rykkede en stor prøjsisk Hærstyrke af alle Våben op i Nørrejylland for at trænge de Danske bag Limfjorden og måske helt ud af Halvøen. General Hegermann, der havde delt sin Division i flere Kolonner, kunde ikke sætte stort op mod så stærk en Modstander; han gik tilbage, og i Slutningen af April gik vore Afdelinger over Fjorden ved de forskellige Sundsteder til Vendsyssel, Thy og Mors. 1. Rytterbrigade (3. og 5. Drgrgmt.) skulde forsvare Thy, Mors og Vester Hanherred; ved Aggersund stod 1½ Kompagni Fodfolk og 2 Kanoner under Kaptajn Dalgas (senere Stifter af Hedeselskabet) - 2. Rytterbrigade stod omkring Nørre-Sundby. Flere Steder ved Limfjordens Kyster blev opkastet Skanser og Skyttegrave, f. Eks. ved Oddesund, Sallingsund, Fæggesund og Aggersund; sidstnævnte Sted frygtede man særlig et Angreb, da Fjorden her er forholdsvis snæver, Skanseanlægene

var derfor ret betydelige, der var således Placementer til 12 Kanoner, og langs med Aggersund By var kastet lange Skyttegrave. Stillingens Styrke blev dog aldrig prøvet.

Omkring ved den 1. Maj begyndte Ægtkørslerne; en Del af Styrken på Mors skulde føres ind i Vester Hanherred. Bønderne fra Sognene på Nordmors og Hannæs fik da Ordre til at møde ved Fæggesund for at køre med Proviant, Munderingssager, Ammunition osv., Mandskabet kunde nok befordre sig selv, da det næsten udelukkende bestod af Dragoner.

Efter Fredericias Rømning den 28. April blev Styrken i Nørrejylland meget stærkt forøget. Den 1. og 2. Maj ankom Oberst Nergårds Brigade, og nogle Dage senere Oberst Nielsens Brigade samt noget Artilleri, et Ingeniørkompagni m. m., det hele under Generalmajor Vilster. General Hegermalin rådede nu over en betydelig Styrke, og det var Hensigten, at han skulde yde kraftig Modstand, hvis Fjenden vilde prøve en Overgang over Limfjorden, ja endog, hvis Lejlighed gaves, gå angrebsvis frem. Imidlertid standsede Fjendtlighederne, idet der blev afsluttet en Våbenhvile fra 12. Maj til 25. juni.

Det "nørrejydske Armekorps" blev delt i 2 Divisioner (2. og 4.), 4., der kommanderedes af General Honnens, besatte Thisted Amt og Øster Hanherred og var, da Våbenhvilen indtrådte, fordelt således:

I Vester Hanherred: 21. Rgmt. (Major Såbye), 3. Drgrgmt. (Major L. Brock).

I Aggersund og Omegn: 2 Eskadroner Husarer (Ritmester Zepelin) 6 Kanoner af 5. og 7. Bateria.

På Mors: 5. Drgrgmt. (Oberstløjtnant N. Brock), 1. Rgmts. 2. Bataljon (Kaptajn Talbitzer) samt 4 Kanoner.

På Thyholm: 1 Kompagni, 1 Eskadron og 2 Kanoner.

General Honnens boede først på Skjerpinggård i Kjettrup (dengang Herredsfogedbolig); den 26. Maj flyttede Divisionsgeneralen med Stab til Thisted.

I de 6 Ugers Våbenhvile fik vore Soldater ordentlig udhvilet i de gode Kvarterer hos Nordvestjyderne, og Forholdet mellem "Jensener" og Befolkningen var gennemgående godt. Der er brudne Kar i alle Lande, og blandt de 10-12,000 Mand var der selvfølgelig også adskillige uheldige Individuer, men Folk så lidt gennem Fingre med disse og vilde nødtigt føre en Soldat i Fortræd. - Pens. Lærer Andersen, V. Thorup, der dengang var en ganske ung Lærer, fortæller følgende fra Indkvarteringen i Vester Hanherred: "Den første Indkvartering her bestod af Århus Dragoner (3. Rgmt.), hvis 5. Eskadron (Ritmester Moe) lå i Klim Sogn. Siden 21. Fodregiment, der mest bestod af Nordslesvigere. Forøvrigt blev der jævnlig skiftet med Rytteri og Fodfolk i Kvartererne. Tropperne Opførsel var i det hele meget tilfredsstillende; kendetligt var det forøvrigt, at Dragonerne betragtede sig som stående et godt Trappetrin over Infanteristerne, ligesom de nok også var lidt mere fordringsfulde end disse, Behandling og Forplejning her i Sognene var gennemgående god og tilfredsstillende, men Tropperne var ikke videre begejstrede, når de skulde byttes omkring og

indkvarteres længere østpå (i Øster Hanherred). Endnu i Slutningen af juni Måned lå Dragonerne her i Sognene”.

Det er meget muligt, at Dragonerne følte sig lidt store, de havde jo enkelte Småsejre at henvise til (Fægningerne ved Vorbasse, Hjortballe Kro osv.), hvorimod de stakkels Infanterister bestandig måtte trække det korteste Strå overfor Fjenden i åben Mark.

Som alt nævnt lå 5. Dragonrgmt. og det halve af 1. Infanterirgmt. på Mors. Dragonerne var for største Delen Midtjyder og rekrutterede fra Bondestanden, det var store og kraftige, men fredelige og rolige Folk. 1. Rgmts. Soldater var derimod Københavnerne og derfor mere lette ”I Tøjet”; de fleste af dem havde desuden deltaget i flere Træninger (ved Kongshøj, Sankelmark og Vejle), så det kunde undertiden hænde, at de kunde blive for livlige og slå noget grovt ”til Skaglerne”. Nå, lidt livligt går det altid til, hvor mange Soldater er samlede, og Befolkningen tager det ikke så nøje med en Spøg udført af Jenserne, der måske snart skal rejse for bestandigt. Selv Officerer kan foretage små private ”Felttog” midt i den dybeste Fred og bringer kostbare Erobringere med tilbage. Herom vidner følgende, fortalt af en gammel Færgemand: ”På Søndergård i Øsløs lå en ung Dragonløjtnant i Kvarter; han havde tidligere ligget i Kvarter på Mors, og her havde Soldaten erobret sig en Pige, eller var det måske Pigen, der havde kapret Løjtnanten; et godt Bytte var det imidlertid, thi hun var efter Sigende Øens rigeste Pige. Nok er det, ”Erobringen” førte det med sig, at Løjtnanten jævnlig måtte færges over Fæggesund, og vi Færgfolk gjorde gerne Tjeneste ved disse Lejligheder, thi der vankede gode Drikkepenge. Til Gengæld krævede han så, at vi skulde være på Pletten, når han og Oppasseren viste sig til Hest. Men en Dag var det nær gået galt. Vi var ikke til Stede, da vor Løjtnant kom, - vi sad forøvrigt i Kroen og spiste efter et anstrengende Dagværk -, han var straks gnaven, men besluttede dog ved Hjælp af en Købmand A. Tårup, der var kommen til i samme Øjeblik, at sætte over uden os. De fik Hestene i Færgen, og Løjtnanten og Købmanden greb hver en Åre og roede af alle Kræfter, men hvor meget de end anstrengte sig, var det dem dog ikke muligt at komme mere end 10 a 20 Favne fra Land. Sagen var den, vi havde kastet Ankeret ud på Dybet, at Færgen ikke skulde drive bort, hvis den slap løs, og det var Ankerkæden, der holdt igen. Endelig opdagede de Hemmeligheden, fik Ankeret hevet op og kom over til Nordsiden, hvor vi netop kom ud fra Kroen efter vort Måltid og mødte dem ved Landingsstedet. Og nu vankede der Dessert; Løjtnanten tordnede for vore Øren, som var vi stokdøve allesammen, og da jeg vovede at tage til Genmæle, røg Sablen af Skeden; men heldigvis var det ikke med den som med Sværdet Tyrffing, der krævede Blod, hver Gang det blev blottet, den gled snart igen i Skeden, og det hele endte fredeligt”.

Om Løjtnanten blev gift med sin Pige fra 64, melder Fortællingen intet om.

På Halvøen Hannæs (Øsløs, Vesløs, Arup og Tømmerby Sogne) lå De le af 3. Dragonrgmt. i Kvarter. En stor Del af Mandskabet var Sønderjyder; på, Gården Bundgård i Tømmerby lå således en Vagtmester Kloppenburg, et Navn, der har god Klang blandt de dansksindede Sønderjyder hinsides Kongeåen; en Mand af Slægten, Kloppenburg Skrumsager, er for Tiden dansk Repræsentant i den prøjsiske Landdag. Sammesteds lå den svenske frivillige Vagtmester Palmqvist i Kvarter. Enkelte Karle var dog helt nede fra Holsten og var, så vidt man kunde skønne, tysksindede; men de opførte sig alle godt og hjalp flere Steder deres Kvarterværter med Markarbejdet, så det var ikke et ualmindeligt Syn at se 2-3 Karle i lyseblå Benklæder og Skjortearmer på Møddingen i Færd med at læsse Gødning. I Øsløs lå en menig Dragon, der var bleven såret i Patrolijkampene foran Vejle og ført på Sygehuset sammen med den hårdt sårede østrigske Premierløjtnant Grev Czernin; han fortalte, at den fjendtlige Officer havde opført sig noget forstyrret og med Magt måtte forbindes. Det mærkelige heri kan forklares ud fra dette, at Greven var hårdt såret af et Sabelhug i Hovedet, så han måske ikke var sig bevidst, hvad han gjorde.

Under Våbenhvilen søgte General Hegermann at gøre sit Korps kampberedt. Navnlig Rytterregimenterne stod en Del tilbage at ønske, idet mange Heste var sendt aldeles rå og utilredne i Felten; man kunde derfor også jævnlig se Eskadronerne tumle omkring på Markerne eller Lynghederne, sidstnævnte Sted så man dem helst, da her ingen Skade kunde gøres. Men Frihed var der jo mere end nok af, og ældre Folk kan fortælle om de utroligste Løjer, de muntre ”Jenser” kunde hitte på, Således så man en Dag i Højstrup i Tømmerby en halv Snes Dragoner sidde overskrævs på Rygningen af et Hus i Færd med at foretage vældige ”Rytterangreb”; men, som sagt, man fandt sig i meget af den Slags; det som under andre Forhold vilde være bleven betegnet som kåde Drengestreger, kaldtes nu uskyldige Løjer. Den jyske Dragon har altid været Folkets Øjesten, han benyttede sig heraf og trak store Veksler herpå. En af dem, der høstede størst Udbytte af Opholdet på Hannæs, var vel nok Chefen for 2. Eskadron, Premierløjtnant Allan Dahl, der lå i Kvarter hos Gårdejer Haubro i Tømmerby. Det har ikke været ene Krigsvæsen, Officeren og den politisk interesserede Gårdmand har talt om, thi efter Krigen stillede Allan Dahl sig som Højres Kandidat i Bjergetkredsen og blev valgt særlig ved Hjælp af Fiskerne, der var helt begejstrede for den store kraftige Rytterofficer.

Samme Dag, som Våbenhvilen udløb, blev Styrken i Nørrejylland betydelig formindsket, idet en Infanteribrigade over Frederikshavn blev overført til Fyn. General Hegermann rådede derfor kun ved Fjendtlighedernes Genoptagelse over ca. 8000 Mand, hvoraf ca. 3000 Mand var Rytteri; overfor ham stod i Randerseggen den prøjsiske General Vogel von Falkenstein med ca. 25.000 Mand. Mod en sådan Modstander kunde ”det nørrejyske Armekorps

selvfølgelig intet udrette, og vor Overkommando fattede derfor også snart den Beslutning, at så godt som hele Styrken i Jylland skulde overføres til Fyn. Als's Tab den 29. Juni fik til Følge, at Overførselen af Tropper blev dreven med så stor Kraft som muligt; dels frygtede man en Overgang til Fyn, hvor man nu havde samlet Hærens Hovedstyrke, og dels frygtede man, at Fjenden med en stor Styrke skulde overskride Limfjorden og gøre det vanskeligt om ikke umuligt for vore Tropper at blive udskibede. Ved Slutningen af Måneden var Tropperne i Thisted Amt altså i Færd med at forlade deres Kvarterer for at begive sig til Frederikshavn. Men dette almindelige Opbrud fik Bønderne sandelig at mærke. I alle de Sogne, der var belagt med Soldater, fik Sognefogderne Ordre til at skaffe så mange Køretøjer til Veje, som der var Brug for, og det var ikke få, da ikke alene den Mængde Materiel af forskelligt Slags, men tillige Fodfolket, skulde beforders. For mange blev det en lang og drøj Køretur; det hed sig ganske vist, at der vilde komme Afløsning, men den udeblev eller viste sig utilstrækkelig, og det hændte for mere end en Thybo, at han måtte holde Pinen ud lige til Frederikshavn. En Del slap dog fri i Åbybro; det var imidlertid ikke altid de rette - de, der havde kørt længst - der fik Lov til at vende Næsen hjemad, men det var i mange Tilfælde de, der havde Snakketøjet rigtigt i Orden, så de forstod at gøre Indtryk på Officererne. Navnlig Hjemturen var streng; da gjorde Naturen sin Ret gældende, og det knob svært for de stakkels Kuske at holde Øjnene åbne; mange havde hverken fået Søvn eller Mad i flere Døgn. Nød gør, som bekendt, opfindsom, det viste sig også her. I Reglen fulgtes et Par Naboer ad, de skiftedes da til at køre forrest, så kunde den bagerste få sig en lille Lur, medens den forreste vågede; men faldt denne så også i Søvn? Ja, så hændte der jo af og til noget ubehageligt. Således fulgtes de gode Venner og Naboer fra Tømmerby Erik Bundgård og Jens Silkeborg ad fra Hjørring og sydpå. Jens Silkeborg kørte bagest og sov, Bundgård kørte forrest og - sov også. Hvor længe, de havde slumret, var de ikke klar over, men de vågnede som Følge af nogle meget ublide Tilråb, der nærmest lød således: "Kør dog til Side for H. . . . ! Da de blev klar over Situationen, så de et Batteri holdende på Vejen foran sig; det kan nok være, der måtte gøres Plads. En Mand fra Vesløs blev helt sindsforvirret; han havde længe kørt ganske roligt bag efter Sognefoged Jens Back (den senere Folketingsmand), men pludselig pisiker han på Hestene for at køre om. "Hvor vil du hen, Thomas!" råbte Back. "Jeg vil ikke være her længere, jeg vil hjem", var Svaret, "Vi andre vil skam også hjem, så du kan godt give Tid", blev Back ved. "Nej, jeg vil have nogen Mælk og Grød, her får vi hverken Mælk eller Grød." Det lykkedes dog Back at forhindre den syge i at komme bort, og de fik ham efterhånden beroliget; han blev for Resten snart fuldstændig rask. En Mand, der var med til at færgede Ægtbønderne fra Mors over Fæggesund på Hjemturen, fortæller følgende: "Disse Folk var så

forvågede og fortunlede, at de intet sansede, mange af dem kørte da også helt forkert og havnede ude mellem Klitterne eller ude på Vejlerne. En Del lå sovende på Bunden af Vognen, Hestene havde så selv fundet Vej; ja, enkelte blev i sovende Tilstand ført ud på Færgen og roet over Sundet til deres Hjem; om de sidste kan man da sige, at de kom sovende til det hele".

Vore Soldater var nu borte, kun ved Aggersund lå endnu ½ Kompagni Fodfolk af 1. Rgmt.; den lille Styrke hørte til Oberstløjtnant Becks Korps, der skulde dække Tilbagesund. Over Oddesund, Fæggesund og Sallingsund var Vejen fri, og Fjenden kunde ventes, hvad Dag det skulde være. Vi lagde dog så mange Hindringer i Vejen, som det var muligt; alle Både, Pramme, Færger o. l. blev ført over til Fjordens nordre Bred, og en Mængde Planker, Brædder, Lægter og andet Tømmer blev opstablet på den lille Ø Fæggerøen ved Sydspidsen af Hannæs; det var Tømmerlagrene fra Ålborg, Nibe, Løgstør og flere Pladser ved Limfjorden, der blev førte hertil, at det ikke skulde tjene Fjenden som Bromateriel. Største Parten af Tømmeret blev forøvrigt liggende på Fæggerøen den følgende Vinter; Kammerråd Andersen, Thisted, havde Overtilsynet med det.

Skønt vore Soldater overalt måtte vige for den overlegne Fjende, var de dog langt fra modløse, hvilket kan ses i de mange Breve, der kom fra Felten hjem til Slægt og Venner. Inden vi helt overlader Thisted Amt til Fjenden, vil vi læse et Brev skrevet af en Soldat fra Sennels til en lille 11 Års Pige, hvis Forældre Soldaten havde tjent hos; det lød således: "Jeg ligger her i en Snedrive og skriver disse Linier med mit Tornister som Skrivepult, for at du og dine Forældre skal erfare, at jeg endnu er i Live. Mange Kugler har pebet mig om Ørerne, men ingen har gjort mig den ringeste Fortræd. Vi er forsynede med mange skarpladte Patroner, bare en af disse var bestemt for den tyske Vrangl". Den lille Pige er nu en gammel Kone og Husmoder på Knudsgård.

Det korte Brev siger os, at der var af en god Mening til den 80-årige Feltmarschall Wrangel, der forøvrigt næsten var i Barndom; en anden prøjsisk Officer fortjente dog vist i endnu højere Grad de Danskes Vrede eller måske Foragt, det var General Vogel von Falckenstein, der som Guvernør i Nørrejylland optrådte både med Strenghed og Hovmod; en gammel Sang fra den Tid begynder da også således: "Vrangl var en hæsleg Karl, men Falckenstein var værre". Her i Thisted Amt kom man ikke i særlig Grad til at mærke den prøjsiske Generals hårde Næve, da vore egne Tropper holdt denne Del af Landet besat under Våbenhvilen, Stemningen i de Egne, der ikke følte den hårde Brandskatning, var vel også i det hele mere forhåbningsfuld end der, hvor man følte Byrderne først.

Fra flere nordjydske Byer, deriblandt Thisted og Hjørring, blev der således afsendt Adresser til Kongen, der anmodedes om at genoptage Fjendtlighederne og kun slutte Fred, når Danmarks fulde Ret opnåedes. Vi fik vort Ønske opfyldt.

Omtrent på samme Tid, som vore Tropper begyndte at rømme Thisted Amt, rykkede store fjendtlige Styrker frem mod Limfjorden, forsynede med det nødvendige

Materiel til Broslagning. Bortset fra en for de Danske meget uheldig Fægtning lidt sydfor Ålborg den 3. Juli, generede Fjenden dog ikke vor Bortmarsch; den 10. Juli Kl. 11 Aften forlod den sidste danske Soldat Frederikshavn, samme Dag gik Fjenden over Fjorden ved Nørre-Sundby og Oddesund samt besatte Løgstør. I Dagene fra den 10. til den 13. blev såvel Thyland som Mors besat af den østrigske Brigade Kalik, sidstnævnte Dag holdt Brigadegeneralen sit Indtog i Thisted. Hannæs var helt fri for fjendtlig Indkvartering, de eneste Fjender, man her så, var enkelte Østrigere, der kom ovre fra Mors. Heller ikke i Vester Hanherred var der Tale om nogen fast Indkvartering, men man havde alligevel her stadig Besøg af større og mindre Styrker, idet et prøjsisk Kommando var gået over Aggersund og besat den omliggende Egn. Lærer Andersen fortæller følgende: ”De første Tyskere, vi så her vester på, var et lille Vogntog - 5 Aggersborgere, der Søndagen den 17. juli om Eftermiddagen kørte ned til Torup Strand, hvor der blev fraspændt i Strandgården og de Meniges Geværer stillet i Pyramide. Senere kom der større og mindre Patroljer, der ligeledes dirigeredes mod Torup Strand. Den første af disse kom en Søndag, medens Præsten stod på Prædikestolen; da de få Folk, som var i Kirke, hørte den prøjsiske Militærmusik, en Blanding af Tromme, Tallerken og Skalmesje, der lød ret uhyggelig, styrtede alle ud af Kirken, jeg og Præsten bagefter. Disse Småture til Torup Strand stod nok nærmest i Forbindelse med, at der forhen havde fundet livlig Udskibning og Nordstrandshandel Sted derfra; der var nok også en Dag iagttaget en Skude i Nærheden. Iøvrigt kom kun nogle enkelte Vogne kørende, vel nærmest Lystture med Officerer og deres Oppassere, og Turen gjaldt altid Bulbjærg, hvor enkelte indgravede deres Navne med følgende Tilføjelse: ”Jyllands Erobrere”. De prøjsiske Soldater syntes at være ganske unge Mennesker, omkring de 20 År -, det hed sig, at Mandstugten var skarp, men lidt Overtrædelse kunde nok passere; især sagdes Tyskerne at være begærlige efter Æg samt Linned til at vikle om Fødderne. Nogen egentlig Overlast hørte jeg ikke Tale om, og det fortælles, at i Egne, hvor de havde haft 1. Rgmt. (Københavnerne) og senere Prøjserne indkvarterede, var man mest misfornøjede med førstnævnte. Østrigerne vester oppe var efter Sigende værre”.

Det er ellers en Kendsgerning, at Østrigerne overalt optrådte med langt større Elskværdighed og Taktfuldhed end Prøjserne; hvad kan da være Årsag til, at de for frem med Strenghed i Thisted Amt? Følgende Forklaring ligger nær: De østrigske Soldater, hvis Hjemstavn lå Hundreder af Mile mod Syd, var forlængst kede af denne Krig. Under Våbenhvilen håbede de på Fred og snarlig Hjemsendelse, men de var bleven skuffede, Krigen var begyndt igen, og hvis var Skylden? Ja, Prøjsen kastede selvfølgelig hele Skylden på de Danske: Det var dem, der havde sprængt Londonerkonferencen, det var altså dem, der trak Krigen ud, og det var deres

Skyld, at Østrigerne nu måtte foretage Overgang over Limfjorden, og så til hvilken Nytte? Danskerne var jo forlængst borte, der var ingen Laurbær flere at vinde; alt dette har sikkert vakt Bitterhed og forledet de ellers fredelige Sydlændere til at optræde med en Hårdhed, man ikke kendte Mage til i de øvrige Egne af Halvøen.

Mandstugten i den østrigske Hær var dog fuldtud lige så streng som i den prøjsiske, og Overtrædelser blev hårdt straffede, herom vidner da også Udtalelser fra både Mors og Thyland, hvor Østrigerne i længere Tid lå i Kvarter. Nogen større Overlast led Befolkningen selvfølgelig ikke, - slikt vilde jo også stride mod alle Krigsregler, - men Smådruillerier og Smårapserier kunde ikke undgås. De fjendtlige Soldater holdt meget af Æg og Fjerkræ, og hertil er intet at sige, men det er forkasteligt, at de ofte glemte at betale Bønderne for disse Varer og ofte optrådte på en meget hoven og brutal Måde. Selvfølgelig benyttede de sig ofte af, at de ved at true med Våbnene kunde forskrække skikkelige Bønderfolk og få deres Vilje. Enkelte Gange blev Tyverier meldt til de østrigske Officerer, og det må siges til deres Ros, at der blev ikke lagt Fingre imellem. En bestemt og energisk Optræden fra Bøndernes Side gjorde dog ofte god Virkning: På Mors stjal en østrigsk Soldat et Uhr fra en Tjenestekarl; den bestjålne gik straks ind og meldte Sagen til sin Husbond, der kom ud for at kræve det stjålne tilbage. Soldaten gav Grovheder, men Bonden, der var en håndfast Mand og Soldat fra Treårskrigen, greb ham straks i Kraven og råbte: ”Ved du ikke, at der er Forskel på en Soldat og, en Tyv? Vil du øjeblikkelig rykke ud med Uhret?” Den fremmede forstod næppe det danske Modersmål, men han respekterede den danske Næve, glemte rent at daske på Våbnene og udleverede sine Tyvekoster. Der er dog også mange gamle, der fortæller, at de østrigske Soldater var flinke og høflige og gerne vilde hjælpe Folk med Markarbejdet. Særlig skal de fremmede have haft stor Forkærlighed for Småbørn, og det er ret naturligt, thi her var det ikke så meget Sproget som Minespillet, det kom an på. Forøvrigt var de første Dage efter Fjendtlighedernes Genoptagelse de sværeste at komme over, men snart indtrådte jo Våbenhvilen igen, og hermed blev en anden Optræden naturligvis fastslået. - Under Våbenhvilen foretog de østrigske Officerer jævnlige Udflugter til Havet - særlig til Hanstholm og Bulbjærg - og her er Forklaringen til, at man i Vester Hanherred ofte så såvel prøjsiske som østrigske Officerer, men aldrig østrigske Menige. Man fortæller endogså, at de fremmede Officerer foretog Udflugter helt til Skagen, og det er troligt nok, de havde jo intet at befrygte.

Fra Midten af Juli var Forbindelsen mellem Amtet og Regeringen i København fuldstændig afbrudt, det blev nu foreløbig betragtet som en erobret Provins og styret af den prøjsiske Militærguvernør i Randers; alle Embedsmændene fik Ordre til som hidtil at varetage deres Embeder. Statsskatterne blev opkrævet månedsvis og sendt til Guvernøren. Ligeledes efter Ordre fra de fjendtlige Autoriteter måtte Bønderne møde forskellige Steder i Amtet med deres Heste, som Fjenden da vilde

udtage en Del af. Ordren var udstedt gennem Herredsfogderne til Sognefogderne. Bønderne var belavede på, at en sådan Befaling vilde komme og sørge for at få deres bedste Heste i Sikkerhed; Skjulesteder var der nok af: Ude mellem de høje, vildsomme Klitter ved Vesterhavet eller ude mellem de favnhøje Rør på Vejlerne var de skjulte, her vilde ingen Fjende falde på at lede, mente man. Så mødte man med ganske unge Heste, der var for spinkle til Ride- eller Kørebrug, eller med gamle Følhopper, som Fjenden hverken vilde eje eller have. Bønderne fra Vester Hanherred skulde møde med Hestene ved Aggersund; det var nu ikke fra alle Sogne, man efterkom Ordren. I Vesløs samledes Sognets Mænd hos Jens Bach, der, som sagt, var Sognefoged, for at spørge ham til Råds. Bach var ikke helt forknyt, han sagde: "Hvis I vil adlyde mig, så bliv hjemme og lad Tyskerne selv komme, hvis de vil have noget". Man fulgte hans Råd, fra Vesløs mødte ikke en Mand, og der kom ingen Heste Bud efter. Jens Bach havde været med i Treårskrigen, også denne Gang var Jylland oversvømmet af Fjender, der stillede store Krav; "de fik imidlertid ikke Kravene opfyldte 1848, måske kunde det gå noget lignende 1864". Men fra de fleste Sogne var man mødt i Aggersund. Herredsfogden fra Skerpinggård, Hr. Rybsahm, var til Stede i egen Person for at forhandle med Fjenden; den samme Embedsmand var efter Sigende noget ilter og ekcentrisk, hvilket havde til Følge, at det kom til stormende Optrin mellem ham og de fjendtlige Officerer, der til sidst truede med Magt, hvilket dog ikke i særlig Grad anfægtede Hr. Rybsahm. Den 20. Juli blev der påny afsluttet en Våbenstilstand; da Telegram herom ankom til Aggersund, sagde Herredsfogden. "Stop, nu må I rejse hjem med eders Heste!" Fjenden måtte finde sig heri, da det stred mod Våbenhvilens Bestemmelser at fortsætte med den Slags Udskrivning. I Øsløs var Købmand T. C. Dige fungerende Sognefoged, han turde ikke optræde så dristigt som Jens Bach, men lod Mændene rejse til Aggersund med Hestene. De Øsløvs Mænd var imidlertid lidt sent på Færde, de ankom først i samme Øjeblik, som Budskabet om Våbenhvilen var offentliggjort, hvilket ingenlunde blev dem til Skade, da Herredsfogden gav dem Lov til straks at vende og ride hjem. Øsløvsboernes snare Hjemkomst gav Anledning til et pudsig Optrin. Da man hjemmefra fik Øje på de mange Ryttere ude på Hanvejle, troede Folk, at det var Tyskerne, og der opstod stor Forvirring, enhver søgte at redde sit bedste, og Penge, Kostbarheder, Værdipapirer o. l. blev gemt på de utroligste Steder. Frygten varede dog ikke ret længe, snart genkendte man de bortdragne Mænd og Sønner, og med Smil om Mund fik man igen de skjulte Sager for Dagens Lys.

For Nordthys Vedkommende skulde man møde med Hestene ved Thisted Havn, og der blev så udstillet Vagt ved alle de Gader, der udmundede i Havnepladsen, at ikke nogen skulde liste sig bort med Heste, der var udtaget. Her blev Hestene sorterede, de

brugelige kom i en Flok, de ubrugelige i en anden; men skønt der blev passet på, lykkedes det dog en og anden snild Bondemand at få Hestene ombyttede, så Fjenden fik den dårlige Hest at trække af med. Prisen var ens for dem alle: "Kongen af Danmark skal nok betale", det var den Betaling, Bønderne foreløbig måtte nøjes med.

Det var dog ikke mange Heste, Fjenden på den Måde tog, kun ganske enkelte fra hver Kommune; fra Klim Sogn blev der kun taget 1, fra Vester Torup ligeledes 1, ialt fra hele Vester Hanherred kun 12-14 Stykker. Efter Freden fik Ejerne af de således røvede Heste Erstatning af den danske Regering efter en bestemt Vurdering. Betalingen blev ydet i 4 pCt. Statsobligationer, og de vedhængende Rentekuponer blev almindelig anvendt til Betaling af Statsskat.

Som nævnt, trådte den anden Våbenhvile i Kraft den 20. Juli. Krigens andet Afsnit havde da kun været i godt 3 Uger; men nu kunde Danmark ikke længere tage Kampen op mod to af Europas Stormagter, og da ingen Magt på Jorden vilde hjælpe os, måtte vi omsider bede om Fred. Fredsunderhandlingerne varede i over 3 Måneder, først den 31. Oktober blev Freden sluttet, og i al den Tid måtte Jylland bære de store Byrder, der fulgte med en Besætning af fremmede Tropper. Prøjerne betegnes overalt som strenge Herrer, Østrigerne derimod som humane Fjender, der ganske vist krævede deres Underhold efter Våbenhvilens Bestemmelser, men respekterede de Danskes Sæder og Skikke og fremfor alt undlod at støde den nationale Følelse, og det må nok alligevel, trods alt, betragtes som et Held, at det blev en østrigsk Brigade og ikke en prøjsisk, der kom til at besætte Thisted Amt under Våbenhvilen. Hvor længe Fjenden holdt Amtet besat, skal ikke siges med Bestemthed, gamle Folk mener ca. 1½ Måneder; men det er sikkert, at det var delvis rømmet længe før Freden blev sluttet.

Inden denne Skildring slutes, vil vi ønske de gamle Veteraner, hvoraf der jo endnu lever henimod 25,000 eller ca. $\frac{1}{3}$ af de, der var indkaldt til Felittoget, til Lykke med den Hædersgave, de tjente for 50 År siden på Sønderjyllands blodige Snemarker, men først får nu, da de går på Gravens Bred. Da de vendte tilbage fra Krigen, agtede man ikke på dem, hvilket dog nærmest var som Følge af den store Sorg og Fortvivelse, der herskede over Nederlaget og Tabet; nu søger Fædrelandet at råde Bod på, hvad det har forsømt.

Der er sikkert ingen Mand i Danmark, der ønsker Fædrelandet indviklet i Krig mere; men kommer Landet i Fare, og der kaldes på dets Sønner, da håber vi, at de vil gøre deres Pligt som deres *Fædre i 1864*.

Som Kilder er anvendt: *Generalstabens*: "Den dansk-tyske Krig 1864" samt *A. Liljefalks*: "Vor sidste Kamp for Sønderjylland". Desuden takkes en Del ældre Mænd, særlig Proprietær S. Overgård, Knudsgård, Niels Jensen Bro, Øsløs, og pens. Lærer Andersen, V. Torup, for Oplysninger, de har givet mig. F.

Bilag.

Af Officerer, der enten er fødte i Thisted Amt eller haft Virksomhed der, og hvis Navne er bleven fremhævede i Rapporterne, skal nævnes følgende:

Frederik Christian Stjernholm er født 1822 på Herregården Lund i Øster Assels på Mors. 1836 kom han fra Maribo Realskole til den militære Højskole, hvorfra han udskreves som Artilleriløjtnant 1842. I den første slesvigske Krig fik han ofte Lejlighed til at lægge sin Dygtighed for Dagen og blev allerede i Krigens første År i en Alder af kun 26 År udnævnt til Kaptajn. Særlig udmærkede han sig under Frederiksstads Forsvar, hvor han var øverstkommanderende for Artilleriet. 1858 blev han Major. Da Krigen udbrød 1864 var han først Stabschef hos General Gerlack, og da denne senere blev udnævnt til Overgeneral, fulgte Stjernholm ham fremdeles som fornemste Hjælper. Det var en meget vanskelig og ansvarsfuld Opgave, der var betroet den unge Officer, men han løste den med stor Troskab og Dygtighed. Navnlig var Tjenesten på Dybbøl streng for Stabschefen, idet Generalen en lang Tid var syg; men han sparede sig ikke, daglig gik han en Runde ned gennem de sammenskudte Skanser for at trøste og opmuntre Befalingsmænd og Menige, og hans rolige, fattede Optræden indgød Tillid. Under Krigen steg han til Oberstløjtnant og det følgende År til Oberst. Da Hærloven 1867 trådte i Kraft, blev han Generalmajor og Chef for Generalstaben, en Stilling han beklædte med stor Dygtighed til sin Død 1879. Hans Lig hviler på Garnisonens Kirkegård i København.

Kaptajn Redsted er godt kendt i Thisted Amt, idet han i en længere Årrække var Postmester i Thisted. Redsted stod som Premierløjtnant i Reserven, da Krigen 1864 udbrød; han blev straks indkaldt og

ansat som Kompagnikommandør i 9. Regiment, i hvilken Stilling han flere Gange fik Lejlighed til at udvise glimrende Mod og Tapperhed. Det var særlig under Stormen på Dybbøl Mølle den 18. April, at Redsted skrev sit Navn med Ære i den danske Krigshistorie; han blev ved denne Lejlighed såret og fangen. Efter Krigen udnævntes han til Ridder af Dannebrog og Kaptajn. Som Postmester i Thisted udfoldede han en betydelig Virksomhed som Skribent og Taler for Forsvarssagen, som han omfattede med stor Forkærlighed. Han ligger begravet i Ålborg.

Artilleriløjtnant Ludvig Georg Frederik Klubien blev født 1836. Han var Student og Lærer ved Thisted Borgerskole, da Krigen udbrød; men blev straks indkaldt og ansat ved 6. Fæstningskompagni. Klubien viste sig som en modig og ihærdig Officer, og det var hans Agt at forblive i Hæren efter Krigen; dette Ønske blev dog ikke opfyldt, idet han faldt i Kampen ved Mysunde den 2. Februar.

Ivar Qvistgård Leth var Søn af Pastor Fabricius Leth i Visby-Heltborg i Thy. Han blev født 1836 og gjorde i Krigen Tjeneste som Løjtnant ved 11. Rgmt. Leth deltog i Kampene ved Dannevirke, Sankelmark og Vejle. Ved Sankelmark den 6. Februar blev han såret. Løjtnant Leth døde som Postmester i Ø. Svenstrup 1888 og ligger begravet på Aggersborg Kirkegård.

Kammerherre de Steensen Leth til Højris på Mors gjorde i 1864 Tjeneste som Løjtnant ved 3. Dragonregiment. Kammerherrens Navn er godt kendt i Thisted Amt; den ansete Godsejer har beklædt flere Tillidsposter, således været Medlem af Thisted Amtsråd i flere År. Her er ikke Stedet til at skrive en længere Biografi af Hr. de Steensen Leth, men hans Navn bør nævnes sammen med de øvrige Officerers.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1914, side 70-92)